

УДК 371.134:796

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ГОТОВНОСТІ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Наталія БЄЛІКОВА

Луцький інститут розвитку людини Університету „Україна”

Анотація. У статті висвітлено окремі аспекти професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації. Проведено аналіз результатів анкетування студентів для визначення особливостей формування в майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовності до здоров'язбережної діяльності.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутній фахівець, фізична реабілітація, формування готовності, здоров'язбережна діяльність.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Освіта, професіоналізм та здоровий спосіб життя у ХХІ ст. домінують серед найважливіших чинників забезпечення досягнень у соціально значущих видах діяльності, в житті кожної людини. Зміни в суспільному житті, безперечно, сприяють зміні поглядів на традиційну підготовку фахівців.

Система професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації, у зв'язку з провідними тенденціями в сучасній освітній сфері, має потребу у відчутній оптимізації, у вдосконаленні змісту навчання та зміні педагогічної парадигми. Зауважимо, що якісна професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації – це не тільки їх висока компетентність у сфері вирішення професійних завдань, але й готовність до діяльності зі збереження і зміцнення здоров'я населення.

Ефективність процесу формування готовності до здоров'язбережної діяльності досягається його послідовною організацією на основі наступності, послідовності, системності й систематичності навчання. Вказане робить досить актуальною проблему формування в майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовності до здоров'язбережувальної діяльності в процесі професійної підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науці з проблем професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації напрацьований достатній матеріал. Окремі аспекти досліджуваного питання ґрунтовно вивчали: О.М. Вацеба, Г.Е. Верич, А.С. Вовканич, О.Д. Дубогай, Т.Ю. Круцевич, В.М. Мухін, В.П. Мурза, С.М. Попов – професійно-педагогічні аспекти та понятійний апарат підготовки фахівців з фізичної реабілітації; Т.В. Д'яченко, В.О. Кукса, О.І. Міхеєнко, Л.П. Сущенко – загальні питання професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах; Т.В. Бойчук – окремі питання становлення фахової підготовки фізичних реабілітологів; Ю.О. Лянной, М.Я. Романишин – підготовку фахівців з фізичної реабілітації для роботи зі спортсменами.

Аналіз наукових праць згаданих авторів засвідчив, що нині гостро стоїть питання розв'язання проблеми готовності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до професійної діяльності, розвитку в нього відповідних змістові здоров'язбережної діяльності особистісних якостей та властивостей.

Робота виконана згідно з плану НДР Луцького інституту розвитку людини Університету „Україна”.

Мета дослідження – дослідити окремі аспекти формування в майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовності до здоров'язбережної діяльності.

Завдання:

1. Здійснити аналіз наукової літератури з проблем професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації.
2. Провести анкетування студентів вищих навчальних закладів.

Методи та організація дослідження. Для досягнення мети використовувався метод узагальнення та систематизації даних літературних джерел; для виявлення стану готовності

майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності здійснено анкетування 1112 студентів 16 вищих навчальних закладів України (табл. 1); для обробки анкет використано методи математичної статистики.

Таблиця 1

Кількість студентів, які взяли участь в анкетуванні щодо виявлення стану готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності

№	Назва вищого навчального закладу	К-ть студентів
1	Відкритий міжнародний університет розвитку людини „Україна”	111
2	Вінницький соціально-економічний інститут Відкритого міжнародного університету розвитку людини „Україна”	35
3	Волинський національний університет імені Лесі Українки	57
4	Горлівський регіональний інститут Відкритого міжнародного університету розвитку людини „Україна”	33
5	Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка	37
6	Запорізький національний університет	50
7	Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка	40
8	Класичний приватний університет	45
9	Луганський національний університет ім. Т.Г. Шевченко	80
10	Луцький інститут розвитку людини університету „Україна”	230
11	Львівський державний університет фізичної культури	69
12	Мелітопольський інститут екології та соціальних технологій Відкритого міжнародного університету розвитку людини „Україна”	41
13	Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка С. Дем'янчука	86
14	Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	121
15	Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка	26
16	Хмельницький інститут соціальних технологій Відкритого міжнародного університету розвитку людини „Україна”	51
Усього:		1112

Виклад основного матеріалу. Погіршення стану здоров'я населення, поширеність хронічних неінфекційних захворювань, травматичних ситуацій, значне поширення навичок нездорового способу життя свідчать про те, що наша держава потребує кваліфіковано підготованих кадрів, здатних розробляти й реалізовувати сучасні комплексні оздоровчо-реабілітаційні технології в лікувально-профілактичних, санаторно-курортних і спортивно-оздоровчих закладах усіх форм власності. Саме фахівцям з фізичної реабілітації належить важлива соціальна функція в застосуванні знань і умінь здоров'язбереження.

Аналіз літературних першоджерел, який провели Т. Бойчук, М. Голубева, О. Левандовський, переконує, що комплексні дослідження про те, яким чином повинна здійснюватися професійна підготовка фахівців з фізичної реабілітації з урахуванням необхідності науково обгрунтованої організації процесу освіти та досвіду передових країн, досі не проводилися, що підтверджує доцільність обговорення цієї проблеми на різних рівнях [1].

В. Кукса вважає, що підвищення якості підготовки спеціалістів оздоровчої сфери, розвиток національної, зорієнтованої на здоров'ятворчу підготовку спеціалістів фізично-реабілітаційної освіти – головна передумова активізації інтелектуальних сил і професійних резервів нації, мобілізації її психофізичних, духовно-людських і трудових ресурсів. Таке розуміння ролі фізично-реабілітаційної освіти об'єктивно ставить проблему фундаментальної переорієнтації загальної філософії освіти, зміни оздоровчо-освітньої парадигми в цілому [3].

Як зазначає О.І. Ковальова, характеристиками готовності до здоров'язбереження є обізнаність, свідомість, діяльнісність, умілість. Обізнаність особистості відображує знання про здоров'я, здоров'язбереження; основні методи, засоби і форми організації в професійній діяльності, а також наявність досвіду здійснення здоров'язбережувальної діяльності. Свідомість ві-

дображує міру спрямованості особистості на здоров'язбереження, свідоме прагнення до поповнення і оновлення знань про здоров'я, здоровий спосіб життя, засоби збереження і зміцнення здоров'я. Діяльність розуміють як міру утягнутості людини в діяльність із забезпечення здоров'язбереження на основі обізнаності й усвідомлення, сформованість позитивної мотивації на здоров'язбереження й певних якостей особистості, які необхідні для здійснення здоров'язбереження. Умілість відображує здатність використовувати отримані знання про здоров'язбереження в конкретних професійних ситуаціях, практичну реалізацію умінь у професійній діяльності [2].

У загальній структурі готовності до здоров'язбережувальної діяльності як інтегративній якості виокремлюють два основних компоненти: професійну готовність (наявність знань, практичних умінь і навичок та вміння реалізувати їх у практичній діяльності); особистісну готовність (самостійність, здоров'язберігаюча орієнтованість діяльності, позитивне ставлення до праці, дисциплінованість).

Поняттям „формування готовності до здоров'язбережувальної діяльності” ми розуміємо як рівень розвитку знань, умінь і навичок та сформованості професійних здібностей для їх реалізації, який становить основу компетентної діяльності у сфері здоров'язбереження та задоволення потреб населення в зміцненні та відновленні здоров'я.

Окремі аспекти формування в майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовності до здоров'язбережувальної діяльності вивчалися посередництвом анкетування студентів вищих навчальних закладів.

Відповідаючи на запитання анкети „Наскільки Ви підготовлені для використання засобів фізичної реабілітації у своїй майбутній здоров'язбережувальній діяльності?”, студенти зазначили, що повністю підготовленими для використання засобів фізичної реабілітації у своїй майбутній здоров'язбережувальній діяльності вважають себе 23,41 % опитаних, частково підготовленими – 66,98 %, не підготовленими – 4,82 %, важко відповісти було 4,79 % респондентам (рис. 1).

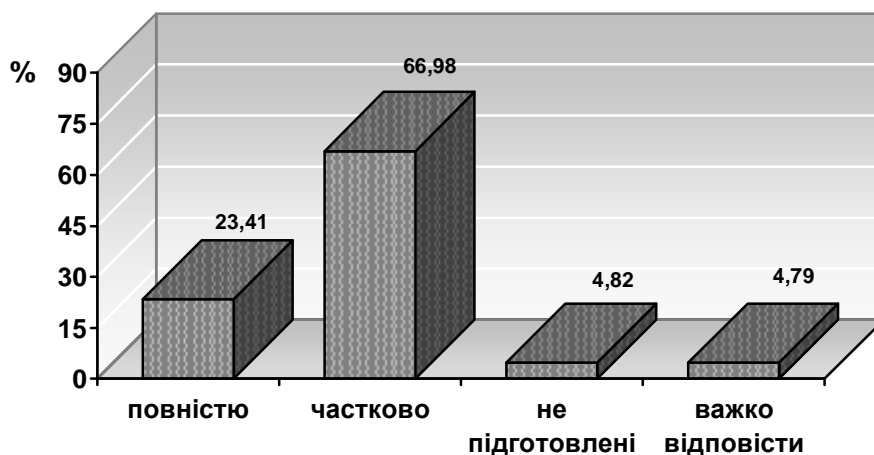

Рис. 1. Розподіл відповідей студентів щодо рівня підготовленості для використання засобів фізичної реабілітації у своїй майбутній здоров'язбережувальній діяльності (%)

Відповіді на запитання „Чи залежить ефективність реабілітаційного процесу від формування компетентності фахівця з фізичної реабілітації у питаннях здоров'язбереження?” розподілилися таким чином: вважають, що ефективність реабілітаційного процесу залежить від формування компетентності фахівця з фізичної реабілітації у питаннях здоров'язбереження 77,34 % студентів, частково залежить – 18,42 %, не залежить – 1,42 %, важко відповісти – 2,82 % опитаним (рис. 2).

Відповіді на наступні запитання анкети для студентів мали за мету виявити, чи володіють респонденти знаннями, що стосуються збереження та відновлення здоров'я окремої лю-

дини, профілактики можливих розладів здоров'я, класифікації здоров'язбережних технологій та особливості їх застосування у практичній діяльності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації (рис. 3). Як видно з рисунку, значна кількість опитаних студентів зазначеними знаннями володіє на недостатньому рівні.

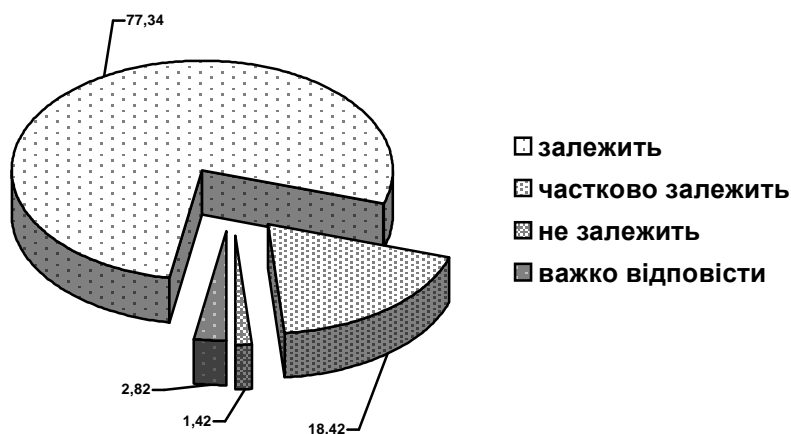
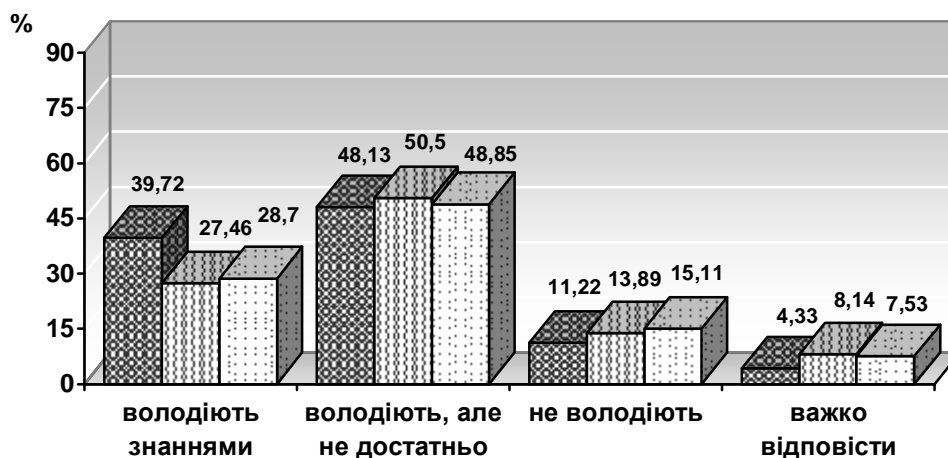

Рис. 2. Розподіл відповідей студентів щодо залежності ефективності реабілітаційного процесу від формування компетентності фахівця з фізичної реабілітації у питаннях здоров'язбереження (%)

- Розподіл відповідей студентів щодо володіння знаннями про принципи, засоби і умови збереження та відновлення здоров'я індивіда
- Розподіл відповідей студентів щодо володіння знаннями про застосування заходів превентивної реабілітації та профілактики можливих розладів здоров'я
- Розподіл відповідей студентів щодо володіння знаннями про класифікацію здоров'язбережувальних технологій та особливості їх застосування

Рис. 3. Розподіл відповідей студентів щодо володіння знаннями про основи збереження та відновлення здоров'я, профілактику можливих розладів здоров'я, класифікацію здоров'язбережних технологій (%)

Зокрема, на запитання „Чи володієте Ви знаннями про принципи, засоби і умови збереження та відновлення здоров'я індивіда?” відповідь „так, володію” дало 39,72 % студентів, „володію, але недостатньо” – 48,13 %, „ні, не володію” – 11,22 %, „важко відповісти” – 4,33 % опитаним.

Аналіз відповідей на запитання „Чи володієте Ви знаннями щодо застосування заходів превентивної реабілітації та профілактики можливих розладів здоров'я?” виявив таку карти-

ну: володіє знаннями щодо застосування заходів превентивної реабілітації та профілактики можливих розладів здоров'я 27,46 % опитаних, володіє, але недостатньо – 50,5 %, не володіє – 13,89 %, важко відповісти – 8,14 % респондентів.

Відповіді на запитання „Чи володієте Ви знаннями про класифікацію здоров'язбережних технологій та особливості їх застосування?” розподілилися так: володіє знаннями про класифікацію здоров'язбережних технологій та особливості їх застосування 28,7 % студентів, володіє недостатньо – 48,85 %, не володіє – 15,11 %, важко відповісти – 7,53 % опитаним.

Про практичну готовність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережної діяльності свідчить наявність умінь та навичок організації здорового способу життя та формування культури здоров'я людини, застосування різноманітних методик для кількісного визначення здоров'я людини, організації діяльності зі здоров'язбереження. Виявити, чи володіють студенти такими уміньми, мали наступні запитання анкети (рис. 4).

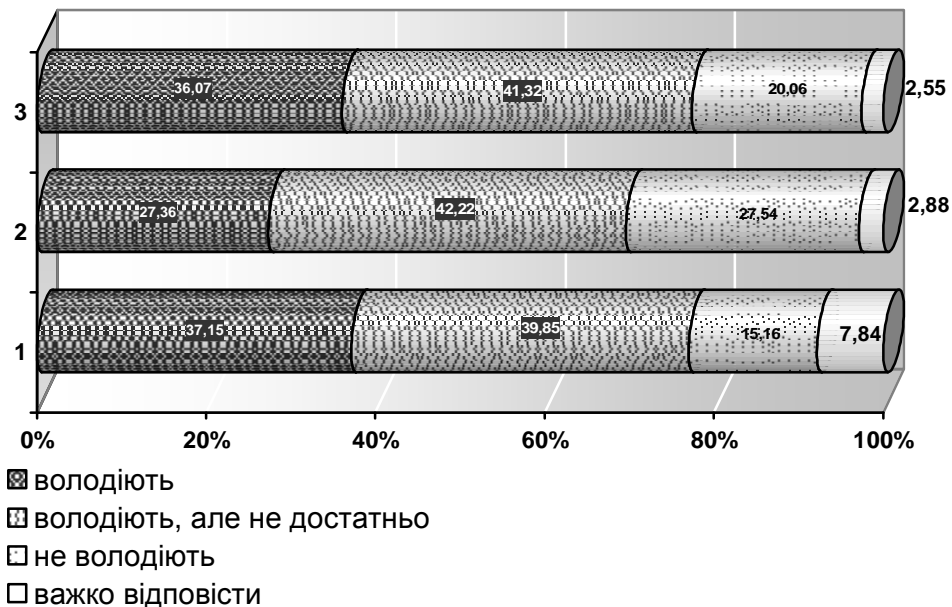

Рис. 4. Розподіл відповідей студентів щодо володіння уміньми та навичками організації здорового способу життя та формування культури здоров'я людини, застосування різноманітних методик для кількісного визначення здоров'я, організації діяльності зі здоров'язбереження (%)

Примітка:

1 – розподіл відповідей студентів щодо володіння навичками організації здорового способу життя та формування культури здоров'я людини з урахуванням національних, вікових, статевих та індивідуальних особливостей;
2 – розподіл відповідей студентів щодо володіння уміньми застосовувати різноманітні методики для визначення рівня здоров'я індивіда, тобто кількісного його оцінювання, в тому числі за допомогою комп'ютерних технологій;
3 – розподіл відповідей студентів щодо володіння навичками організації та реалізації діяльності з профілактики здоров'я і здоров'язбереженню.

На запитання „Чи володієте Ви навичками організації здорового способу життя та формування культури здоров'я людини з урахуванням національних, вікових, статевих та індивідуальних особливостей?” відповідь „так, володію” обрало 37,15 % студентів, „володію, але не достатньо” – 39,85 %, „ні, не володію” – 15,16 %, „важко відповісти” – 7,84 % опитаних.

Аналіз відповідей на запитання „Чи володієте Ви уміньми застосовувати різноманітні методики для визначення рівня здоров'я індивіда, тобто кількісного його оцінювання, в тому числі за допомогою комп'ютерних технологій?” виявив таку картину: володіє уміньми щодо застосування різноманітних методик для визначення рівня здоров'я індивіда 27,36 % опитаних, володіє, але недостатньо – 42,22 %, не володіє – 13,89 %, важко відповісти – 2,88 % респондентів.

Відповіді на запитання „Чи володієте Ви навичками організації та реалізації діяльності з профілактики здоров'я і здоров'язбереження?” розподілилися таким чином: володіє навичка-

ми організації та реалізації діяльності з профілактики здоров'я і здоров'язбереження 36,07 % студентів, володіє недостатньо – 41,32 %, не володіє – 20,06 %, важко відповісти – 2,55 % опитаних.

Висновок. Таким чином, під час нашого дослідження встановлено, що система професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації потребує відчутної оптимізації та вдосконалення змісту навчання. Про сформованість готовності до здоров'язбережної діяльності можна говорити тоді, коли фахівець не тільки володіє знаннями про здоров'я, здоровий спосіб життя, здоров'язбережні технології, усвідомлює цінність здоров'я, вмотивований до здоров'язбережної діяльності, але й готовий реалізувати свої знання у професійній діяльності. Зокрема, лише 23,41 % студентів вважають себе повністю підготовленими для використання засобів фізичної реабілітації у своїй майбутній здоров'язбережній діяльності.

Перспективою подальших досліджень є розробка моделі формування в майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовності до здоров'язбережувальної діяльності.

Список літератури

1. *Бойчук Т.* Концептуальні засади становлення і розвитку спеціальності „Фізична реабілітація” в Україні / Т. Бойчук, М. Голубева, О. Левандовський // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : [зб. наукових праць]. – Луцьк, 2008. – Т. 3. – С. 11-16.
2. *Ковалева О. И.* Личностно ориентированное обучение студентов современных вузов как фактор сохранности здоров'я : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / О. И. Ковалева. – Ставрополь, 2004. – 26 с.
3. *Кукса В.* Переорієнтація професійної самосвідомості студента-фізреабілітолога / В. Кукса // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2002. – № 4. – С. 40-47.

ОТДЕЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ У БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ФИЗИЧЕСКОЙ РЕАБИЛИТАЦИИ ГОТОВНОСТИ К ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩЕЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Наталия БЕЛИКОВА

Луцкий институт развития человека Университета «Украина»

Аннотация. В статье отражены отдельные аспекты профессиональной подготовки специалистов по физической реабилитации. Проведен анализ результатов анкетирования студентов с целью определения особенностей формирования у будущих специалистов по физической реабилитации готовности к здоровьесберегающей деятельности.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, будущий специалист, физическая реабилитация, формирование готовности, здоровьесберегающая деятельность.

SOME ASPECTS OF FORMING IN THE FUTURE SPECIALISTS OF PHYSICAL REHABILITATION THE READINESS FOR HEALTH RELATED ACTIVITIES

Natalia BELIKOVA

Lutsk Institute of Human Development University "Ukraine"

Annotation. This article deals with some aspects of professional training of specialists in physical rehabilitation. The analysis of survey results of students is conducted to determine the features of the formation of the readiness of future specialists in physical rehabilitation to health related activity.

Key words: professional training, future specialist, physical rehabilitation, formation of readiness, health related activity.